

(דף צ' ע"א)

כפד את אביה ואת אמה. (שמות כ) רבי חייא פתח, (בראשית ב) ונָהָר יוצא מערן וגו'. ונָהָר, דא נביעו דמפועא, דנפיק תדיר ולא פסק. ומנהרא דמפועא דא, אתשקיא כל גנתא דערן. והוא נהרא דמפועא קדישא, אקרי א"ב. מאי טעמא. משום דאיהו נביעא לאתזנא לגנתא.

רבי אבא אמר, ערן ממש אקרי אב. משום דהאי ערן, משתכח מההוא אתה, דאקרי אין. ובגני כה, אקרי אב. והא אוקימנא, מאתר דשאר ל' לאתמשכא כל'א, אקרי אתה, ואקרי אב. כמה דאת אמר, (ישעיה סג) כי אתה אבינו.

רבי אלעזר אמר, כפד את אביה, דא קדשא בריך הוא. ואת אמה, דא כנסת ישראל. את אביה, את דייקא, לאכללא שכינתא (ד"א עילא). רבי יהודה אמר, כפד את אביה, סתם. ואת אמה, סתם. דהא כל'א הוה במנינא. את, לרבות כל מה דלעילא ותתא.

רבי יוסי אמר, האי דאמר רבי אבא, מאתר דשאר ל' לאתמשכא כל'א, אקרי אתה, שפיר. דהא אולפנא, ההוא דטמיר ולא אית פיה שירותא, קרינן הוא. מאתר דשירותא אשתכח, קרינן אתה. ואקרי אב. וכל'א חד. בריך שמייה לעלם ולעלמי עלמיא אמן.

רבי חזקיה אמר, ודאי כל'א חד. כפד את אביה, דא קדשא בריך הוא. ואת אמה, דא כנסת ישראל. דהא תנן, אמר רבי שמעון, פתיב (דברים יד) בנימ אתם ליי' אלהיכם, ההוא אתר דאקרי בנימ. ובגני כה סתימא דמלה, כפד את אביה ואת אמה, לאכללא כל'א, דלעילא ותתא. ר' יצחק אמר, לאכללא ביה רביה, דהוא אעיל ליה לעלמא דאתי. אמר רבי יהודה, בכללא דקודשא בריך הוא הוי.

תאנא, בהני חמש אמירן, כליל כל'א. בהני חמש אמירן, אתגליפו חמש אחרנין, ודאי חמש גו חמש. הא כיצד. אנכי יי' אלהיה, לקבל לא תרצה. דתנינן, (אמר רבי יצחק אמר רבי יהודה) תריין אליו, בכללא חדא אתפליגן, דמאן דקטיל, אזעיר דמותא ועלמא דמאריה. דכתוב, (בראשית ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתוב (יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות כמראה אדם.

אמר ר' חייא, פתיב (בראשית ט) שפך דם האדם באדם דמו ישפך וגו', (שפך דם האדם) מאן דשפך דמא, כאלו אזעיר דמותא ועלמא דלעילא, כלאמר, לא אזעיר דמותא דא, אלא דמותא אחרא, משמע דכתוב שפך דם האדם באדם דמו ישפך. באדם עלאה, מטי האי פגמיותא, מההוא דמא דאזשיד. מאי טעמא. משום כי בצלם אלהים עשה את האדם. ובגין כה, הא כהא תליא.

לא יהיה לה, לקבל לא תנאף דא משקר בשמא דקודשא בריך הוא, דאתרשים ביה בכר נש. ובדא, כמה וכמה חובין וגזרין ועונשין, תליין. ומאן דמשקר בהאי, משקר ביה במלכא, דכתוב, (הושע ה) ביי' פגדו כי בנים זרים ילדו. וכתוב לא תשתחוה להם ולא תעבדם, והא כהא תליא.

לא תשא לקבל לא תגנוב. וכתוב (משלי כט) חולק עם גנב שונא נפשו אלה ישמע ולא יגיד. ודאי הא כהא תליא, דהא גנבא ל'א אזהמן, לאומא דבשקרא. מאן דעביד דא, עביד דא.

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, לִקְבֹּל לֹא תַעֲנֶה בְרַעְךָ עַד שְׁקָר. דָּאֵמַר ר' יוֹסִי, שַׁבַּת סְהַדוּתָא אֶקְרִי. וּבְעֵי
בַר נָשׁ לְסַהְדָּא עַל הָא דְכַתִּיב כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי' וְגו'. וְשַׁבַּת כְּלָלָא (נ"א סְהַדוּתָא) דְכְלָלָא. וְאָמַר
ר' יוֹסִי, מָאִי דְכַתִּיב, (מִיכָה ז) תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב, כְּמָה דְאֵת אָמַר (שְׁמוֹת ל"א) וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַשַּׁבָּת, וּמֵאֵן דְּאֶסְהִיד שְׁקָרָא, מְשַׁקֵּר בְּשַׁבַּת, דְּהֵיא סְהַדוּתָא דְקָשׁוּט, וּמֵאֵן דְּמְשַׁקֵּר בְּשַׁבַּת,
מְשַׁקֵּר בְּאוּרֵייתָא כְלָלָא. וּבְגִין כֵּהָ, הָא בְהָא תְלִיא.

כִּפְדָּא אֶת אֲבִיךָ, לִקְבֹּל לֹא תַחֲמֹד אֲשֶׁת רַעְךָ. וְאָמַר ר' יִצְחָק, כִּפְדָּא אֶת אֲבִיךָ, אֲבִיךָ מִמֶּש. דְּהָא
מֵאֵן דְּחָמִיד אֶתְתָּא, וְאוֹלִיד בַּר, הֵהוּא בַר אוֹקִיר לְאַחֲרָא, דְּלָא (ד' צ' ע"ב) אֲבִי. וּכְתִיב כִּפְדָּא אֶת
אֲבִיךָ וְגו', לֹא תַחֲמֹד בֵּית רַעְךָ, שְׂדֵהוּ. וּכְתִיב הֲכָא, עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יי' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ. הֵהוּא
דִּי־הָב לְךָ, יְהֵא דִילְךָ, וְלֹא תַחֲמֹד אַחֲרָא. וְדָאִי הָא בְהָא תְלִיא.

וְאֵלֶּיךָ חָמֵשׁ קֶדְמָאִי, כְּלִילָן חָמֵשׁ אַחֲרֵינִין. וּבְגִינֵי כֵהָ, (דְּבָרִים ל"ג) מִי־מִנּוּ אִישׁ דָּת לְמוֹ. דְּכְלָלָא אֶתְעַבִּיד
יְמִינָא. וְעַל דָּא, בְּחַמְשָׁה קָלִין אוּרֵייתָא אֶתְיַהִיבַת. אָמַר ר' יְהוּדָה, כְּלָלָא הוּוּ חָמֵשׁ גּוֹ חָמֵשׁ.
לְקַבְּלֵיהוֹן חָמֵשׁ הוּמְשֵׁי תוֹרָה.

תָּאֲנִי ר' אֶלְעָזָר, בְּאֵלֶּיךָ עֲשֶׂר אֲמִירוֹ, אֶתְגַּלְּפוּ כָל פְּקוּדֵי אוּרֵייתָא, גְּזִירִין וְעוֹנְשֵׁינִין. דְּכִיָּא וּמְסַאָבָא.
עֲנַפִּין וְשָׁרְשִׁין. אֵילָנִין וְנְטִיעִין. שְׂמִיא וְאַרְעָא. יָמָא וְתַהוּמִי. דְּהָא אוּרֵייתָא שְׂמִיא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא הוּוּ, מַה שְׂמִיא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶתְגַּלְּפֵה בְעֵשֶׂר אֲמִירוֹ, אוֹף אוּרֵייתָא אֶתְגַּלְּפֵה בְעֵשֶׂר
אֲמִירוֹ. אֵלֶּיךָ עֲשֶׂר אֲמִירוֹ אֵינּוֹן שְׂמִיא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְאוּרֵייתָא כְלָלָא שְׂמִיא חַד הוּוּ, שְׂמִיא
קְדִישָׁא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִמֶּש.

זַפְּאָה חוּלְקִיָּה, דְּמֵאֵן דְּזָכִי כֵהָ. מֵאֵן דְּזָכִי בְּאוּרֵייתָא, זָכִי בְּשְׂמִיא קְדִישָׁא. (דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִמֶּש) ר'
יוֹסִי אָמַר, בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִמֶּשׁ זָכִי, (ס"א וּפְגֻסַת יִשְׂרָאֵל) דְּהָא הוּא וְשְׂמִיָּה חַד הוּא, בְּרִיךְ שְׂמִיָּה
לְעֵלְמָא וְלְעֵלְמִי עֲלָמִין אֲמֵן.

לֹא תַעֲשׂוּן אֶתִּי אֱלֹהִי כְסֵף וְאֱלֹהֵי זָהָב. (שְׁמוֹת כ) אָמַר ר' יוֹסִי, (ד"א לֹא גְרַסִּין מָאִי טַעְמָא. מְשׁוּם דְכַתִּיב) (חגי
ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, אֵף עַל גַּב דְּלִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב, לֹא תַעֲשׂוּן אֶתִּי, אֶתִּי: כְּלוֹמַר אוֹתִי.

אָמַר ר' יִצְחָק, כְּתִיב (יִרְמִיָּה י) מֵאִין כְּמוֹךָ יי' גְּדוֹל אֶתְהָ וְגְדוֹל שְׂמִיָּה בְּגַבְבוּרָה וְגו', (גְּדוֹל אֶתְהָ וְגְדוֹל שְׂמִיָּה)
גְּדוֹל אֶתְהָ, הֵיִינוּ לִי הַכֶּסֶף. וְגְדוֹל שְׂמִיָּה בְּגַבְבוּרָה, הֵיִינוּ וְלִי הַזָּהָב. אֵלֶּיךָ תִּרְיִן גְּוֹנִין לֹא מִתְחַזְּיִין,
וְלֹא מִתְפָּאָרִין, בַּר כַּד אֵינּוֹן גְּלִיפִין בְּאַתֵּר חַד, בְּאֵן אֶתֵּר אֶתְגַּלְּפוּ. בִּישְׂרָאֵל. כְּאֵן אֶתְחַזְּוִין גְּוֹנִין
לְאַתְפָּאָרָא, כְּמָה דְאֵת אָמַר (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (ישעיה ס"א) שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּה' תִּגַּל נִפְשֵׁי בְּאֱלֹהֵי וְגו', זַפְּאָה חוּלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל,
מְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלֹת, דְּחִדּוּתָא וְתַפְנוּקָא דְלַהוֹן בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְכַתִּיב
שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בִּי. כִּיֵּן דָּאֵמַר בִּי, אֲמָאִי כְתִיב בְּאֱלֹהֵי. אֶלָּא חֲכִי אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, אִי בְרַחֲמֵי אֶתִּי
עֲלָנָא, שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בִּי. אִי בְדִינָא, תִּגַּל נִפְשֵׁי בְּאֱלֹהֵי.

מאי טעמא. משום דאלין ביה אתגליפו, דכתיב, (ישעיה סא) פי הלבישני בגדי ישע. מהו בגדי ישע. גוונין, דאתגליפו לאסתכלא ביה. כמא דאת אמר, (שמואל ב כב) ישעו וגו' אל יי'. ישע אסתכלותא הוא. מאן דבעי לאסתכלא ב, בגוונין דילי יסתכל. מאי טעמא. משום דכתיב, (ישעיה סא) מעיל צדקה יעטני, צדקה ממש, דגוונין ביה אתגליפו. פחתן יכהן פאר, הא גוונא חד. וכפלה תעדה כליה, הא גוונא אחרא. וכד גוונין מתחברו, ביה שעטא אתחזין, וכלהו תאיבין לאחזאה, ולאסתכלא ביה.

רבי יוסי אמר, שוש אשיש בניי, תרין חדוון בניי: ברחמי. תגל נפשי, הא (חד חדוה) בדינא. אמר ר' יהודה, בכלא חדוה על חדוה. וחדוה דציון, זמין קדשא בריד הוא לאחזאה לישראל, בחדוותא יתיר מכלא, דכתיב, (ישעיה לה) ופדניי יי' ישובון ופאו ציון ברנה וגו', ופדניי יי' ישובון, הא חד. ופאו ציון ברנה, הא תרי. ושמתח עלם על ראשם, הא תלת. ששון ושמתח ישגו, הא ארבע. לקבליהון דארבע זמנין דאתפזרו ישראל בניי עממיא. וכדין כתיב (ישעיה יב) ואמרתם פיום ההוא הודו ליי' קראו בשמו וגו'.

השלמה מההשמטות (סימן ב)

ואלוהם י"ב פקודין. א' יחוד יי'. ב' ליראה את יי'. ג' למנדע דאית דיין ואית אגר טב וכו'. ד' לקדש את יי'. ה' להתפלל בכל יום שחרית מנחה ערבית. ו' לעסוק בתורה. ז' למול את הפן. ח' קדש לי כל בכור. ט' תפילין. י' ציצית. י"א מזוזה. י"ב למסור נפשו בדבקות (ה'). אלו הם י"ב פקודי שמור. א' דלא למיהב רבו לעבודה זרה. ב' דלא למבני מגדל לעבודה זרה. ג' אל תפנו וגו' (שלא) להרהר אחריהם. ד' לא תשתחוה להם. ה' דלא לאתפניא, דהיינו לא תעבדם. ו' דלא להחליף יחודא דמאריה דהיינו דהמיה. ז' דלא להרהרא, דהיינו לא תתורו וגו'. ח' שלא לשאול באוב. ט' שלא לשאול בידעוני. י' שלא לדרוש אל המתים. י"א דלא למעבד חרשין דהיינו וחובר חבר. י"ב ושם אלהים אחרים שלא תזכירו: (עד כאן מההשמטות).

וידבר אלהים את כל הדברים האלה. (שמות כ) כל הדברים, פללא דא, הוא כללא דכלא, פללא דלעילא ותתא.

אנכי, רזא דעלמא עלאה, ברזא דשמא קדישא יה"ו. אנכי, אתגליא ואתגניז. אתגליא ברזא קדישא דכרסיא, דסיהרא קיימא בשלימו כחדא, פד שמשא שלטא, וסיהרא אתנהירת, ולית לה שבחא, פר שבחא

